Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

16. července 2020*

„Řízení o předběžné otázce – Soudní spolupráce v občanských věcech – Nařízení (EU) č. 650/2012 – Oblast působnosti – Pojem ‚dědění s přeshraničními dopady' – Pojem ‚obvyklý pobyt zůstavitele' – Článek 3 odst. 2 – Pojem ‚soud' – Podřízení notářů pravidlům pro určení soudní příslušnosti – Článek 3 odst. 1 písm. g) a i) – Pojmy ‚rozhodnutí' a ‚veřejná listina' – Články 5, 7 a 22 – Dohoda o volbě soudu a o volbě rozhodného práva pro dědění – Článek 83 odst. 2 a 4 – Přechodná ustanovení"

Ve věci C-80/19,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší soud Litvy) ze dne 17. ledna 2019, došlým Soudnímu dvoru dne 4. února 2019, v řízení zahájeném na návrh

E. E.

za přítomnosti:

Kauno miesto 4-ojo notaro biuro notarė Virginija Jarienė,

K.-D. E.,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení J.-C. Bonichot, předseda senátu, M. Safjan, L. Bay Larsen, C. Toader (zpravodajka) a N. Jääskinen, soudci,

generální advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

vedoucí soudní kanceláře: C. Strömholm, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 16. ledna 2020,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za litevskou vládu V. Kazlauskaitė-Švenčionienė a V. Vasiliauskienė, jakož i K. Dieninisem, jako zmocněnci,

– za českou vládu M. Smolkem a J. Vláčilem, jakož i A. Kasalickou, jako zmocněnci,

– za španělskou vládu S. Jiménez Garcíou a J. Rodríguez de la Rúa Puigem, jakož i S. Centeno Huerta, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: litevština.

– za maďarskou vládu M. Z. Fehérem a D. R. Gesztelyim, jako zmocněnci,

– za rakouskou vládu J. Schmoll a G. Hessem, jako zmocněnci,

– za Evropskou komisi M. Wilderspinem a S. L. Kalédou, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 26. března 2020,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 3 odst. 1 písm. g) a i) a odst. 2 prvního pododstavce, článků 4, 5, 7, 22 a 59, jakož i oblasti působnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (Úř. věst. 2012, L 201, s. 107, a opravy Úř. věst. 2012, L 344, s. 3; Úř. věst. 2013, L 60, s. 140).

2 Tato žádost byla předložena v rámci řízení zahájeného na návrh E. E. za účelem vydání dědického osvědčení notářem se sídlem v Kaunasu (Litva) v návaznosti na úmrtí jeho matky v Německu.

Právní rámec

Unijní právo

3 Body 1, 7, 20, 22 až 24, 29, 32, 37, 39, 59, 61 a 67 odůvodnění nařízení č. 650/2012 zní:

„(1) Unie si stanovila za cíl udržovat a rozvíjet prostor svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zaručen volný pohyb osob. Pro postupné vytváření tohoto prostoru musí Unie přijmout opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech s mezinárodním prvkem, zejména pokud jsou nezbytná k řádnému fungování vnitřního trhu.

[…]

(7) Je třeba usnadnit řádné fungování vnitřního trhu odstraněním překážek volného pohybu osobám, které se v současnosti potýkají s obtížemi při uplatňování svých práv v souvislosti s dědictvím, jež má přeshraniční dopady. […]

[…]

(20) Toto nařízení by mělo respektovat jednotlivé systémy vypořádání dědických věcí, jež se uplatňují v členských státech. Pro účely tohoto nařízení by proto měl být pojem ‚soud' vykládán široce tak, aby zahrnoval nejen soudy v pravém slova smyslu vykonávající soudní funkce, ale také notáře a rejstříkové úřady v některých členských státech, kteří nebo které v určitých dědických záležitostech vykonávají soudní funkce stejně jako soudy, a notáře a právní odborníky, kteří v některých členských státech vykonávají v konkrétních dědických věcech soudní funkce na základě zmocnění soudu. Na všechny soudy ve smyslu tohoto nařízení by se měla vztahovat pravidla příslušnosti, která jsou v něm stanovena. Naproti tomu by pojem ‚soud' neměl zahrnovat nesoudní orgány členských států, které mají podle vnitrostátních právních předpisů pravomoc jednat v dědických věcech, jako jsou například notáři ve většině členských států, v nichž v souladu s běžnou praxí nevykonávají soudní funkce.

[…]

(22) Rozhodnutí vydaná notáři v dědických věcech v členských státech by měla obíhat podle tohoto nařízení. Pokud notáři vykonávají soudní funkce, jsou vázáni pravidly pro určení příslušnosti a jimi vydaná rozhodnutí by měla obíhat v souladu s ustanoveními o uznávání, vykonatelnosti a výkonu rozhodnutí. Pokud notáři nevykonávají soudní funkce, nejsou pravidly pro určení příslušnosti vázáni a jimi vydané veřejné listiny by měly obíhat v souladu s ustanoveními o veřejných listinách.

(23) S ohledem na rostoucí mobilitu občanů a za účelem zajištění řádného výkonu spravedlnosti v rámci Unie, jakož i zajištění toho, aby existovala skutečná vazba mezi danou dědickou věcí a členským státem, kde je příslušnost vykonávána, by mělo toto nařízení stanovit, že obecným hraničním určovatelem pro účely určení příslušnosti i rozhodného práva by měl být obvyklý pobyt zůstavitele v době smrti. Při určování místa obvyklého pobytu by měl orgán, který vede dědické řízení, provést celkové posouzení životních okolností zůstavitele v průběhu let před jeho smrtí i v době smrti a vzít přitom v úvahu všechny relevantní prvky faktické povahy, zejména délku a pravidelnost pobytu zůstavitele na území dotyčného státu a podmínky a důvody tohoto pobytu. Takto určené místo obvyklého pobytu by mělo vykazovat úzký a trvalý vztah k dotčenému státu, přičemž je nutné vzít v potaz konkrétní cíle tohoto nařízení.

(24) V některých případech může být určení místa obvyklého pobytu zůstavitele obtížné. Může to být zejména tehdy, kdy zůstavitel odešel z profesních nebo ekonomických důvodů za prací do jiného státu, a to někdy i na dlouhou dobu, avšak udržoval úzký a trvalý vztah ke státu svého původu. V takovém případě by bylo možné považovat za místo obvyklého pobytu zůstavitele, v závislosti na konkrétních okolnostech, i nadále jeho stát původu, v němž se nacházelo středisko zájmů jeho rodiny a jeho společenského života. K dalším složitým případům může dojít, pobýval-li zůstavitel střídavě v několika státech nebo přemisťoval-li se z jednoho státu do druhého, aniž by se v některém z nich usadil trvale. Byl-li zůstavitel státním příslušníkem jednoho z těchto států nebo nacházela-li se většina jeho majetku v jednom z těchto států, mohly by být jeho státní příslušnost nebo takové umístění majetku považovány za zvláštní faktor v rámci celkového posouzení všech skutkových okolností.

[…]

(29) Pokud řízení o dědictví zahájil soud bez návrhu, jako je tomu v některých členských státech, by měl tento soud řízení ukončit, pokud se strany dohodly na vypořádání dědictví smírně mimo soud v členském státě zvoleného práva. Nezahájil-li soud řízení o dědictví bez návrhu, nemělo by toto nařízení stranám bránit ve smírném vypořádání dědictví mimo soud, například před notářem v členském státě, který si zvolí, pokud to právo tohoto členského státu umožňuje. Mělo by tomu tak být i v případě, že právo rozhodné pro dědění není právem uvedeného členského státu.

[…]

(32) Za účelem usnadnění situace dědiců a odkazovníků s obvyklým pobytem v jiném členském státě, než ve kterém se o dědictví rozhoduje nebo bude rozhodovat, by toto nařízení mělo umožnit každé osobě, jež má dle práva rozhodného pro dědění právo učinit prohlášení ohledně přijetí či odmítnutí dědictví, odkazu nebo povinného podílu nebo ohledně omezení své odpovědnosti za dluhy váznoucí na dědictví, aby tato prohlášení učinila formou stanovenou právem členského státu, v němž má obvyklý pobyt, a před soudy tohoto členského státu. To by nemělo bránit tomu, aby taková prohlášení byla učiněna před jinými orgány v daném členském státě, jež jsou příslušné přijímat prohlášení podle vnitrostátního práva. Osoby, jež se rozhodnou využít

možnosti učinit prohlášení v členském státě svého obvyklého pobytu, by měly samy uvědomit soud nebo orgán, jenž o dědictví rozhoduje nebo rozhodovat bude, o existenci takových prohlášení, a to ve lhůtě stanovené právem rozhodným pro dědění.

[…]

(37) Aby občané mohli za úplné právní jistoty využívat výhod vnitřního trhu, mělo by jim toto nařízení umožnit, aby předem věděli, jaké právo se na jejich dědictví použije. V zájmu zamezení protichůdným výsledkům by měly být zavedeny harmonizované kolizní normy. Hlavní pravidlo by mělo zajistit, že se dědictví bude řídit předvídatelným právem, s nímž má úzkou vazbu. Z důvodu právní jistoty a s cílem zamezit štěpení dědictví by se uvedeným právem mělo řídit dědictví jako celek, tedy veškerý majetek, který je součástí pozůstalosti, bez ohledu na jeho povahu a bez ohledu na to, zda se nachází v jiném členském státě nebo ve třetím státě.

[…]

(39) Volba práva by měla být učiněna výslovně v prohlášení ve formě pořízení pro případ smrti nebo by měla vyplývat ze znění takového pořízení. Volba práva by mohla být považována za plynoucí z pořízení pro případ smrti, jestliže například zůstavitel ve svém pořízení odkázal na konkrétní ustanovení práva státu, jehož byl státním příslušníkem, nebo jestliže se o tomto právu jiným způsobem zmínil.

[…]

(59) S ohledem na obecný cíl tohoto nařízení, kterým je vzájemné uznávání rozhodnutí vydaných v členských státech v oblasti dědění, bez ohledu na to, zda byla tato rozhodnutí vydána ve sporných nebo nesporných řízeních, by toto nařízení mělo stanovit pravidla pro uznávání, vykonatelnost a výkon rozhodnutí podobná těm, jež jsou obsažena v jiných unijních předpisech pro oblast justiční spolupráce v občanských věcech.

[…]

(61) Veřejné listiny by v jiném členském státě měly mít stejné nebo co nejvíce srovnatelné důkazní účinky jako v členském státě původu. Při určování důkazních nebo co nejvíce srovnatelných účinků konkrétní veřejné listiny v jiném členském státě by měl být učiněn odkaz na povahu a rozsah důkazních účinků dané veřejné listiny v členském státě původu. Bude proto záležet na právu členského státu původu, jaké důkazní účinky by konkrétní veřejná listina měla mít v jiném členském státě.

[…]

(67) Rychlé, usnadněné a účinné vypořádání dědictví s přeshraničními dopady v Unii vyžaduje, aby dědicové, odkazovníci, vykonavatelé dědictví či správci pozůstalosti měli možnost snadno prokázat své postavení nebo práva a pravomoci v jiném členském státě, například v členském státě, kde se nachází majetek, který je předmětem dědictví. […]“

4 Článek 1 nařízení č. 650/2012, nadepsaný „Oblast působnosti“, v odstavci 1 stanoví:

„Toto nařízení se použije na dědění majetku zemřelých osob. Nepoužije se na daňové, celní či správní věci.“

5 Článek 3 odst. 1 písm. g) a i) a odst. 2 uvedeného nařízení uvádí:

„1. Pro účely tohoto nařízení se rozumí:

[…]

g) ‚rozhodnutím' každé rozhodnutí v dědických věcech vydané soudem členského státu bez ohledu na to, jak je toto rozhodnutí označeno, včetně rozhodnutí o nákladech řízení vydaného soudním úředníkem;

[…]

i) ‚veřejnou listinou' dokument v dědické věci, který byl formálně vyhotoven nebo registrován jako veřejná listina v některém členském státě a jehož pravost:
   i) se vztahuje na podpis i na obsah veřejné listiny a
   ii) byla ověřena orgánem veřejné moci či jiným orgánem zmocněným pro tento účel členským státem původu."

2. Pro účely tohoto nařízení se ‚soudem' rozumějí veškeré soudní orgány a všechny ostatní orgány a právní odborníci s pravomocí v dědických věcech, kteří vykonávají soudní funkce nebo jednají na základě zmocnění soudním orgánem nebo pod dohledem soudního orgánu, jestliže tyto ostatní orgány a právní odborníci nabízejí záruky nestrannosti a práva všech stran být vyslechnut a jestliže jejich rozhodnutí vydaná podle práva členského státu, v němž působí:

a) mohou být napadena před soudním orgánem nebo jím přezkoumána; a

b) mají obdobnou sílu a účinky jako rozhodnutí soudního orgánu v téže věci.

Členské státy informují Komisi o ostatních orgánech a právních odbornících uvedených v prvním pododstavci v souladu s článkem 79."

6 Článek 4 nařízení č. 650/2012 obsažený v kapitole II tohoto nařízení, nadepsaný „Obecná příslušnost", stanoví:

„Soudy členského státu, na jehož území měl zůstavitel obvyklý pobyt v době smrti, jsou příslušné rozhodovat o dědictví jako o celku."

7 Článek 5 tohoto nařízení, nadepsaný „Dohoda o volbě soudu", zní:

„1. Pokud právo, které si zůstavitel dle článku 22 zvolil, aby se jím řídilo jeho dědictví, je právem členského státu, mohou se dotčené strany dohodnout, že soud či soudy tohoto členského státu jsou výlučně příslušné k rozhodování o kterékoli otázce související s dědictvím.

2. Uvedená dohoda o volbě soudu se sjednává písemně s uvedením data a podpisu dotčených stran. Písemné formě jsou rovnocenná veškerá sdělení elektronickými prostředky, která umožňují trvalý záznam dohody."

8 Článek 7 uvedeného nařízení, nadepsaný „Příslušnost v případě volby práva", uvádí:

„Soudy členského státu, jehož právo si zůstavitel zvolil podle článku 22, jsou příslušné pro rozhodování o dědictví, pokud:

[…]

b) se strany řízení v souladu s článkem 5 dohodly, že přenesou příslušnost k soudu nebo soudům tam uvedeného členského státu, nebo

c) strany řízení výslovně uznaly příslušnost soudu, u něhož bylo zahájeno řízení.“

9 Článek 13 téhož nařízení stanoví:

„Vedle soudu, který je příslušný k rozhodování o dědictví podle tohoto nařízení, jsou i soudy členského státu, kde má obvyklý pobyt osoba, jež podle práva rozhodného pro dědění může před soudem učinit prohlášení týkající se přijetí či odmítnutí dědictví, odkazu či povinného podílu nebo prohlášení za účelem omezení odpovědnosti takové osoby, pokud jde o závazky pozůstalosti, příslušné k přijetí takových prohlášení, pokud tato prohlášení mohou být učiněna před soudem podle práva tohoto členského státu.“

10 Článek 21 nařízení č. 650/2012, nadepsaný „Obecné pravidlo“, obsažený v kapitole III tohoto nařízení, týkající se „Rozhodného práva“, uvádí:

„1. Nestanoví-li toto nařízení jinak, je rozhodným právem pro dědění jako celek právo státu, ve kterém měl zůstavitel svůj obvyklý pobyt v době smrti.

2. Je-li ze všech okolností věci zřejmé, že v době smrti měl zůstavitel zjevně užší spojení s jiným státem, než je stát, jehož právo by se použilo na základě odstavce 1, bude právem rozhodným pro dědění výjimečně právo tohoto jiného státu.“

11 Článek 22 tohoto nařízení, nadepsaný „Volba práva“, v odstavcích 1 a 2 stanoví:

1. Každá osoba si může zvolit za právo, jímž se řídí její dědictví jako celek, právo státu, jehož je státním příslušníkem v době uskutečnění této volby nebo v době smrti.

Osoba s vícenásobnou státní příslušností si může zvolit právo kteréhokoli státu, jehož je státním příslušníkem v době uskutečnění této volby nebo v době smrti.

2. Tato volba musí být učiněna výslovně v prohlášení ve formě pořízení pro případ smrti nebo musí vyplývat z ustanovení takového pořízení.“

12 Článek 28 uvedeného nařízení zní:

„Prohlášení o přijetí či odmítnutí dědictví, odkazu nebo povinného dědického podílu nebo prohlášení, kterým se omezuje odpovědnost osoby činící toto prohlášení, je co do formy platné, pokud splňuje požadavky:

[…]

b) práva státu, ve kterém má osoba činící toto prohlášení obvyklý pobyt.“

13 Článek 59 nařízení č. 650/2012 stanoví:

„1. Veřejná listina vyhotovená v jednom členském státě má v jiném členském státě stejné důkazní účinky jako ve státě původu, popřípadě účinky co nejvíce srovnatelné, pokud to není zjevně v rozporu s veřejným pořádkem (*ordre public*) dotčeného členského státu.

Osoba, jež má v úmyslu použít veřejnou listinu v jiném členském státě, může požádat orgán, který listinu vyhotovil v členském státě původu, aby vyplnil formulář stanovený poradním postupem podle čl. 81 odst. 2 a popsal v něm důkazní účinky, které daná veřejná listina vyvolává v členském státě původu.

[…]“

14 Článek 60 odst. 1 tohoto nařízení stanoví:

„Veřejná listina, která je vykonatelná v členském státě původu, se prohlásí za vykonatelnou v jiném členském státě na návrh kterékoli dotčené strany v souladu s postupem stanoveným v článcích 45 až 58.“

15 Článek 64 výše zmíněného nařízení uvádí:

„[Evropské dědické] osvědčení se vydává v členském státě, jehož soudy jsou příslušné podle článků 4, 7, 10 nebo 11. Vydávajícím orgánem je:

a) soud ve smyslu čl. 3 odst. 2 nebo

b) jiný orgán, který má podle vnitrostátního práva pravomoc zabývat se dědickými věcmi.“

16 Článek 83 téhož nařízení, nadepsaný „Přechodná ustanovení“, zní:

„1. Toto nařízení se použije na dědictví osob, které zemřely 17. srpna 2015 nebo později.

2. Pokud zůstavitel zvolil přede dnem použitelnosti tohoto nařízení právo rozhodné pro dědění po něm 17. srpna 2015, je tato volba platná, vyhovuje-li podmínkám stanoveným v kapitole III nebo je-li platná podle pravidel mezinárodního práva soukromého, jež byla v době provedení volby v platnosti ve státě, kde měl zůstavitel obvyklý pobyt, nebo v kterémkoli ze států, jichž byl státním příslušníkem.

[…]

4. Bylo-li pořízení pro případ smrti učiněno před 17. srpna 2015 a je-li v souladu s právem státu, které by si byl zůstavitel mohl zvolit v souladu s tímto nařízením, pak se toto právo považuje za zvolené rozhodné právo pro dědění.“

Litevské právo

Občanský zákoník

17 Článek 5.4 Lietuvos Respublikos civilis kodeksas (občanský zákoník Litevské republiky) zní následovně:

„1. Místní příslušnost pro zahájení dědického řízení se řídí podle místa posledního bydliště zůstavitele (článek 2.12 tohoto zákoníku).

2. V případě, že zůstavitel neměl trvalé bydliště, řídí se místní příslušnost pro zahájení dědického řízení podle:

1) místa, kde zůstavitel většinou žil během posledních šesti měsíců před svou smrtí;

2) měl-li zůstavitel bydliště na více místech, řídí se místní příslušnost pro zahájení dědického řízení podle místa, kde měl zůstavitel dominantní hospodářské nebo osobní zájmy (místo, kde se nachází jeho majetek nebo většina jeho majetku, pokud se majetek nachází na několika místech; místo bydliště manžela nebo manželky, se kterým nebo se kterou zůstavitel udržoval manželský vztah během posledních šesti měsíců před svou smrtí, nebo místo bydliště dítěte, které bydlelo se zůstavitelem).

3) Nelze-li místo bydliště zůstavitele určit na základě okolností uvedených v odstavcích 1 a 2 tohoto článku, může být místní příslušnost pro zahájení dědického řízení určena na základě státní příslušností zůstavitele, jeho registrace, místa registrace jeho vozidel a jiných okolností.

4) V případě sporu může být místní příslušnost pro zahájení dědického řízení určena soudem na návrh dotčených stran, a to s přihlédnutím ke všem okolnostem.“

18 Článek 5.66 uvedeného zákoníku stanoví, že dědici, kteří dědí ze zákona nebo ze závěti, mohou notáři místně příslušnému k zahájení dědického řízení předložit žádost o vydání osvědčení o dědických právech (dále jen „dědické osvědčení“).

Občanský soudní řád

19 Článek 444 Civilinio proceso kodeksas (občanský soudní řád) stanoví:

„1. Soud zjistí skutečnosti, na kterých závisí vznik, změna nebo zánik osobních nebo majetkových práv osob.

2. Soud je příslušný rozhodovat o věcech:

[…]

8) týkajících se přijetí dědictví a určení místní příslušnosti k zahájení dědického řízení“.

20 Podle článku 511 uvedeného řádu lze podat opravný prostředek proti notářským úkonům nebo odmítnutí provést notářský úkon. Opravný prostředek se podává k soudu místa výkonu činnosti dotyčného notáře.

Zákon o notářích

21 Článek 1 Lietuvos Respublikos notariato įstatymas (zákon o notářích Litevské republiky, dále jen „notářský řád“) stanoví:

„Notářské povolání vykonávají všichni notáři, kterým bylo v souladu s tímto zákonem uděleno oprávnění osvědčovat existenci nesporných subjektivních práv fyzických a právnických osob nebo jiných organizací a jejich útvarů a právních skutečností, které se jich týkají, a zajistit ochranu právních zájmů těchto osob a státu.“

22 Podle článku 2 tohoto řádu jsou notáři jmenováni a odvoláváni ministrem spravedlnosti.

23 Článek 12 uvedeného řádu, nadepsaný „Nezávislost notářů“, uvádí, že notáři vykonávají své úkoly nezávisle na vlivu ze strany veřejných orgánů státu nebo správních orgánů a řídí se pouze zákony.

24 Podle článku 26 téhož řádu vydávají notáři zejména dědická osvědčení. Skutečnosti uvedené v notářských zápisech jsou prokázané a není třeba je dokládat, pokud tyto listiny nebyly shledány neplatnými na základě některého ze zákonných postupů.

25 Podle článku 41 notářského řádu může osoba, která má za to, že notářský úkon byl proveden neprávem, nebo že bylo neprávem provedení takového úkonu odmítnuto, podat žalobu k soudu.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

26 E. E. je litevským státním příslušníkem. Jeho matka, rovněž litevská státní příslušnice, uzavřela manželství s K.-D. E., německým státním příslušníkem, a změnila bydliště, aby s E. E. žila u svého manžela v Německu. Dne 4. července 2013 sepsala před notářkou, jejíž kancelář se nachází v Garliavě (Litva), závěť, ve které ustanovila svého syna univerzálním dědicem.

27 Při smrti matky E. E., k níž došlo v Německu, byla na jméno zůstavitelky zaregistrována nemovitost, a sice byt nacházející se v Kaunasu (Litva). Dne 17. července 2017 se E. E. obrátil na notářku se sídlem v Kaunasu za účelem zahájení dědického řízení a vydání dědického osvědčení.

28 Dne 1. srpna 2017 tato notářka odmítla uvedené osvědčení vystavit z důvodu, že se podle jejího názoru místo obvyklého pobytu zůstavitelky ve smyslu článku 4 nařízení č. 650/2012 nacházelo v Německu.

29 E. E. napadl toto odmítnutí u Kauno apylinkės teismas (okresní soud v Kaunasu, Litva). Rozhodnutím ze dne 29. ledna 2018 tento soud návrhu žalobce vyhověl s odůvodněním, že zůstavitelka nepřerušila své vazby s Litvou.

30 Notářka, na kterou se E. E. obrátil, podala proti tomuto rozhodnutí odvolání ke Kauno apygardos teismas (krajský soud v Kaunasu, Litva). V rámci tohoto řízení podal E. E. návrh, aby bylo do spisu založeno prohlášení K.-D. E., ve kterém tento uvedl, že si nečiní nároky na dědictví zůstavitelky, a vyjádřil souhlas s příslušností litevských soudů, jelikož v Německu nebylo zahájeno žádné dědické řízení.

31 Rozhodnutím ze dne 26. dubna 2018 tento soud napadené rozhodnutí zrušil a zamítl návrh E. E., který podal kasační opravný prostředek k Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší soud Litvy).

32 Za těchto okolností se Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší soud Litvy) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Má být situace, jako je ta v projednávaném případě – v němž litevská státní příslušnice, která měla v den své smrti místo obvyklého pobytu pravděpodobně v jiném členském státě, ale která v žádném případě nikdy nepřerušila své vazby k zemi původu a mimo jiné před svou smrtí pořídila závěť v Litvě a zůstavila všechen svůj majetek dědici, litevskému státnímu příslušníkovi, přičemž v době zahájení dědického řízení bylo zjištěno, že celou pozůstalost tvoří nemovitý majetek nacházející se v Litvě, a státní příslušník onoho jiného členského státu jakožto pozůstalý manžel jasně vyjádřil svůj úmysl se vzdát všech nároků na dědictví po zůstavitelce, neúčastnil se soudního řízení zahájeného v Litvě a souhlasil s příslušností litevských soudů a uplatněním litevského práva – považována za dědění s přeshraničními dopady ve smyslu nařízení č. 650/2012, na něž musí být toto nařízení uplatněno?

2) Mají být litevští notáři, kteří zahajují dědické řízení, vydávají dědická osvědčení a provádí další úkony nezbytné pro dědice k uplatnění jejich práv, považováni za ‚soudy' ve smyslu čl. 3 odst. 2 nařízení č. 650/2012, a to s přihlédnutím ke skutečnosti, že notáři při výkonu své činnosti dodržují zásady nestrannosti a nezávislosti, jejich rozhodnutí jsou pro ně samotné nebo pro soudní orgány závazná a jejich úkony mohou být napadeny žalobou u soudu?

3) V případě kladné odpovědi na druhou otázku, mají být dědická osvědčení vydaná litevskými notáři považována za rozhodnutí ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. g) nařízení č. 650/2012, a z tohoto důvodu musí být pro účely jejich vydání určena příslušnost?

4) V případě záporné odpovědi na druhou otázku, mají být ustanovení článků 4 a 59 nařízení č. 650/2012 (společně či samostatně, avšak bez omezení na tyto články) vykládána v tom smyslu, že litevští notáři jsou oprávněni vydávat dědická osvědčení bez ohledu na obecná pravidla pro určení příslušnosti a že tato osvědčení mají být považována za veřejné listiny, které vyvolávají právní účinky také v jiných členských státech?

5) Musí být článek 4 nařízení č. 650/2012 nebo jiná ustanovení tohoto nařízení vykládány v tom smyslu, že místo obvyklého pobytu zůstavitele lze určit pouze v jednom konkrétním členském státě?

6) Mají být ustanovení článků 4, 5, 7 a 22 nařízení č. 650/2012 (společně či samostatně, avšak bez omezení na tyto články) vykládána a používána takovým způsobem, že v projednávané věci je v souladu se skutečnostmi uvedenými v první otázce třeba konstatovat, že se dotčené strany shodly na příslušnosti litevských soudů a použití litevského práva?“

K předběžným otázkám

K první a páté otázce

33 Podstatou první a páté otázky předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda musí být nařízení č. 650/2012 vykládáno v tom smyslu, že se pojem „dědění s přeshraničními dopady“ vztahuje i na situaci, kdy byl zůstavitel státním příslušníkem jednoho členského státu, který měl ke dni smrti pobyt v jiném členském státě, ale nepřerušil své vazby k prvnímu z těchto členských států, a zda v této situaci musí být místo posledního obvyklého pobytu zůstavitele ve smyslu uvedeného nařízení stanoveno v jediném členském státě.

34 Je třeba předeslat, že nařízení č. 650/2012 bylo přijato na základě čl. 81 odst. 2 SFEU, který se týká pouze občanskoprávních věcí s přeshraničním dopadem.

35 Podle bodů 1 a 7 jeho odůvodnění je cílem tohoto nařízení zejména usnadnit řádné fungování vnitřního trhu odstraněním překážek volného pohybu osob, které čelí obtížím při uplatňování svých práv v souvislosti s děděním s přeshraničními dopady. Podle bodu 67 jeho odůvodnění má toto nařízení za cíl rychle, snadno a účinně řešit dědictví s takovýmito dopady.

36 Za účelem určení, zda dědění má uvedené dopady, a tudíž spadá do působnosti nařízení č. 650/2012, je třeba určit – jak uvedl generální advokát v bodě 34 svého stanoviska – zaprvé členský stát, ve kterém měl zůstavitel obvyklý pobyt v době smrti, a zadruhé, zda může být místo tohoto pobytu stanoveno v jiném členském státě z důvodu umístění jiného prvku týkajícího se dědění v jiném členském státě, než ve kterém měl zůstavitel poslední obvyklý pobyt.

37 V tomto ohledu je třeba podotknout, že i když žádné ustanovení nařízení č. 650/2012 nedefinuje pojem „obvyklý pobyt zůstavitele v době smrti“ ve smyslu tohoto nařízení, užitečné informace jsou uvedeny v bodech 23 a 24 jeho odůvodnění.

38 Podle bodu 23 odůvodnění tohoto nařízení je na orgánu, který vede dědické řízení, aby určil místo obvyklého pobytu zůstavitele, a za tímto účelem musí tento orgán vzít v úvahu jak skutečnost, že obecným hraničním určovatelem je obvyklý pobyt zůstavitele v době smrti, tak všechny životní okolnosti zůstavitele v průběhu let před jeho smrtí i v době smrti a vzít přitom v úvahu všechny relevantní prvky faktické povahy, zejména délku a pravidelnost pobytu zůstavitele na území dotyčného státu a podmínky a důvody tohoto pobytu. Takto určené místo obvyklého pobytu by mělo vykazovat úzký a trvalý vztah mezi dědictvím a dotčeným státem.

39 V této souvislosti zmiňuje bod 24 odůvodnění uvedeného nařízení různé případy, kdy může být určení místa obvyklého pobytu obtížné. Poslední věta tohoto bodu odůvodnění v tomto ohledu uvádí, že byl-li zůstavitel státním příslušníkem jednoho z těchto států nebo nacházela-li se většina jeho majetku v jednom z těchto států, mohly by být jeho státní příslušnost nebo takové umístění majetku považovány za zvláštní faktor v rámci celkového posouzení všech skutkových okolností, pokud zůstavitel odešel z profesních nebo ekonomických důvodů za prací do jiného státu, a to někdy i na dlouhou dobu, avšak udržoval úzký a trvalý vztah ke státu svého původu.

40 Z toho vyplývá, že místo obvyklého pobytu zůstavitele musí orgán, který vede řízení o dědictví, stanovit na základě posouzení všech okolností daného případu v jediném členském státě.

41 Jak totiž v podstatě uvedl generální advokát v bodě 42 svého stanoviska a jak vyplývá z judikatury Soudního dvora, výklad ustanovení nařízení č. 650/2012, podle kterého by místo obvyklého pobytu zůstavitele v době smrti mohlo být stanoveno v několika členských státech, by vedl ke štěpení dědictví, jelikož uvedené místo pobytu je kritériem pro účely použití obecných pravidel stanovených v článcích 4 a 21 tohoto nařízení, podle nichž se jak soudní příslušnost k rozhodování o dědění jako celku, tak rozhodné právo podle tohoto nařízení pro dědění jako celek určují na základě tohoto místa pobytu. Tento výklad by tudíž byl neslučitelný s cíli uvedeného nařízení (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 12. října 2017, Kubicka, C-218/16, EU:C:2017:755, bod 57, a ze dne 21. června 2018, Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, body 53 až 55).

42 Navíc je třeba posoudit, zda má dědictví přeshraniční povahu z důvodu umístění jiného prvku, který se jej týká, v jiném státě, než ve kterém má zůstavitel poslední místo obvyklého pobytu.

43 V této souvislosti je třeba uvést, že Soudní dvůr judikoval, že dědictví má přeshraniční dopady, pokud zahrnuje majetek nacházející se na území několika členských států, zejména v jiném státě, než ve kterém se nachází poslední místo obvyklého pobytu zůstavitele (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. června 2018, Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, bod 32). Kromě toho se nařízení č. 650/2012 týká jiných demonstrativně uvedených okolností, které mohou svědčit o existenci dědictví v několika členských státech.

44 Jak v podstatě rovněž uvedl generální advokát v bodě 65 svého stanoviska, soubor takových shodujících se nepřímých důkazů, jako jsou ty uvedené v bodech 23 a 24 odůvodnění nařízení č. 650/2012 a na které odkazují zejména body 38 a 39 tohoto rozsudku, mohou – s výhradou ověření, která musí provést předkládající soud – vést k závěru, že takové dědění, o jaké jde v původním řízení, které má přeshraniční dopady, spadá do působnosti nařízení č. 650/2012.

45 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na první a pátou otázku odpovědět tak, že nařízení č. 650/2012 musí být vykládáno v tom smyslu, že pod pojem „dědění s přeshraničními dopady“ spadá situace, kdy zůstavitel, který je státním příslušníkem jednoho členského státu, měl ke dni své smrti pobyt v jiném členském státě, ale nepřerušil své vazby k prvnímu z těchto členských států, v němž se nachází majetek tvořící jeho dědictví, zatímco jeho oprávnění dědici mají pobyt v těchto dvou členských státech. Poslední místo obvyklého pobytu zůstavitele ve smyslu tohoto nařízení musí orgán, který vede řízení o dědictví, stanovit v jediném z uvedených členských států.

K druhé otázce

46 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 3 odst. 2 nařízení č. 650/2012 vykládán v tom smyslu, že litevští notáři mohou být považováni za „soudy“ ve smyslu tohoto nařízení.

47 Podle čl. 3 odst. 2 prvního pododstavce nařízení č. 650/2012 se pojem „soud“ ve smyslu tohoto ustanovení vztahuje na nesoudní orgány nebo právní odborníky s pravomocí v dědických věcech, pokud vykonávají soudní funkce nebo jednají na základě zmocnění soudním orgánem nebo pod

dohledem soudního orgánu, jestliže tyto nesoudní orgány a právní odborníci nabízejí záruky nestrannosti a práva všech stran být vyslechnut a jejich rozhodnutí vydaná podle práva členského státu, v němž působí, mohou být napadena před soudním orgánem nebo jím přezkoumána a mají obdobnou sílu a účinky jako rozhodnutí soudního orgánu v téže věci.

48 Dále z bodu 20 odůvodnění nařízení č. 650/2012 vyplývá, že pro účely tohoto nařízení by měl být pojem „soud“ vykládán široce tak, aby zahrnoval také notáře, kteří v určitých dědických záležitostech vykonávají soudní funkce.

49 Kromě toho je třeba upřesnit, že skutečnost, že členský stát neinformoval o výkonu soudních funkcí notáři, k čemuž je povinen podle čl. 3 odst. 2 druhého pododstavce nařízení č. 650/2012, není určující pro kvalifikaci těchto notářů jako „soudů“ (rozsudek ze dne 23. května 2019, WB, C-658/17, EU:C:2019:444, bod 64).

50 Je rovněž nutno připomenout, že nařízení č. 650/2012 v čl. 3 odst. 2 upřesňuje, že pojem „soud“ ve smyslu tohoto nařízení zahrnuje nejen soudní orgány, ale rovněž všechny ostatní orgány a všechny ostatní právní odborníky s pravomocí v dědických věcech, kteří vykonávají soudní funkce a splňují podmínky stanovené v posledně uvedeném ustanovení (rozsudek ze dne 23. května 2019, WB, C-658/17, EU:C:2019:444, bod 40).

51 V tomto ohledu již Soudní dvůr uvedl, že orgán vykonává soudní funkce v případě, že může být příslušný v případě sporu v dědických věcech. Toto kritérium platí nezávisle na sporné či nesporné povaze řízení o vydání dědického osvědčení (rozsudek ze dne 23. května 2019, WB, C-658/17, EU:C:2019:444, bod 56).

52 V projednávané věci je přitom třeba konstatovat, že podle článku 1 notářského řádu je litevským notářům přiznáno právo osvědčovat existenci nesporných subjektivních práv.

53 Z toho podle všeho vyplývá, že jak uvedl generální advokát v bodě 81 svého stanoviska, nemá litevský notář pravomoc rozhodovat o sporných otázkách existujících mezi účastníky řízení či o skutkových otázkách, které nejsou jasné a evidentní, ani se vyslovit ke sporným skutečnostem.

54 Je tedy třeba dovodit, že s výhradou ověření předkládajícím soudem nezahrnuje vydání vnitrostátního dědického osvědčení litevskými notáři výkon soudních funkcí.

55 S ohledem na znění čl. 3 odst. 2 nařízení č. 650/2012 však může postavení „soudu“ ve smyslu tohoto ustanovení vyplývat i ze skutečnosti, že dotčené orgány a odborníci jednají na základě zmocnění soudním orgánem nebo pod dohledem soudního orgánu. Je na předkládajícím soudu, aby ověřil, zda je tomu tak v případě litevských notářů při vydávání vnitrostátních dědických osvědčení.

56 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na druhou otázku odpovědět tak, že čl. 3 odst. 2 nařízení č. 650/2012 musí být vykládán v tom smyslu, že s výhradou ověření předkládajícím soudem nevykonávají litevští notáři při vydávání vnitrostátních dědických osvědčení soudní funkce. Předkládajícímu soudu nicméně přísluší určit, zda tito notáři jednají na základě zmocnění soudním orgánem nebo pod dohledem soudního orgánu, a tudíž mohou být považováni za „soudy“ ve smyslu uvedeného ustanovení.

K třetí otázce

57 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu je, zda v případě, že by dovodil, že litevští notáři mohou být považováni za „soudy“ ve smyslu nařízení č. 650/2012, může být dědické osvědčení, které tito notáři vydávají, považováno za „rozhodnutí“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. g) nařízení č. 650/2012, a zda tito notáři mohou za účelem jeho vydání uplatnit pravidla pro určení příslušnosti stanovená v kapitole II tohoto nařízení.

58 Podle čl. 3 odst. 1 písm. g) nařízení č. 650/2012 se „rozhodnutím“ rozumí každé rozhodnutí v dědických věcech vydané soudem členského státu bez ohledu na to, jak je toto rozhodnutí označeno.

59 Z tohoto ustanovení vyplývá, že jedinou podmínkou stanovenou tímto nařízením pro to, aby určitý akt mohl být kvalifikován jako „rozhodnutí“, je, že byl vydán „soudem“ ve smyslu čl. 3 odst. 2 uvedeného nařízení.

60 Proto v případě, že by předkládající soud dovodil, že litevští notáři mohou být považováni za „soudy“ ve smyslu čl. 3 odst. 2 nařízení č. 650/2012, může být dědické osvědčení vydané jedním z těchto notářů kvalifikováno jako „rozhodnutí“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. g) tohoto nařízení.

61 Pokud jde o pravidla pro určení příslušnosti, Soudní dvůr judikoval, že nařízení č. 650/2012, zejména jeho článek 4, určuje mezinárodní příslušnost ve věcech opatření týkajících se dědictví jako celku, jako je zejména vydání vnitrostátních dědických osvědčení bez ohledu na spornou či nespornou povahu těchto řízení, jak vyplývá rovněž z bodu 59 odůvodnění tohoto nařízení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. června 2018, Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, body 44 a 45).

62 Jak vyplývá z bodu 22 odůvodnění nařízení č. 650/2012, pokud notáři vykonávají soudní funkce nebo jednají na základě zmocnění soudním orgánem nebo pod dohledem soudního orgánu, jsou vázáni pravidly pro určení příslušnosti stanovenými v kapitole II tohoto nařízení a jimi vydaná rozhodnutí by měla obíhat v souladu s ustanoveními o uznávání, vykonatelnosti a výkonu rozhodnutí uvedenými v kapitole IV tohoto nařízení.

63 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na třetí otázku odpovědět tak, že čl. 3 odst. 1 písm. g) nařízení č. 650/2012 musí být vykládán v tom smyslu, že v případě, že by předkládající soud dovodil, že litevští notáři mohou být považováni za „soudy“ ve smyslu tohoto nařízení, může být dědické osvědčení, které tito notáři vydávají, považováno za „rozhodnutí“ ve smyslu tohoto ustanovení, takže za účelem jeho vydání mohou tito notáři uplatnit pravidla pro určení příslušnosti stanovená v kapitole II uvedeného nařízení.

Ke čtvrté otázce

64 Podstatou čtvrté otázky předkládajícího soudu je, zda musí být články 4 a 59 nařízení č. 650/2012 vykládány v tom smyslu, že notář některého členského státu, který není považován za „soud“ ve smyslu tohoto nařízení, může bez uplatnění obecných pravidel pro určení příslušnosti stanovených uvedeným nařízením vydávat dědická osvědčení, a zda musí být tato osvědčení považována za „veřejné listiny“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. i) téhož nařízení, jež mají účinky v jiných členských státech.

65 Konkrétně se v první části čtvrté otázky předkládající soud táže, zda jsou za účelem zajištění celistvosti dědictví v případě, že by litevští notáři nebyli považováni za „soudy“ ve smyslu nařízení č. 650/2012, tito notáři vázáni pravidly pro určení příslušnosti stanovenými v kapitole II nařízení č. 650/2012, nadepsané „Příslušnost“, a zda před vydáním vnitrostátního dědického osvědčení musí určit, které soudy by byly podle uvedených ustanovení případně příslušné.

66 V tomto ohledu z jasného znění bodu 22 odůvodnění nařízení č. 650/2012 vyplývá, že pokud notáři nevykonávají soudní funkce, nejsou pravidly pro určení příslušnosti vázáni.

67 Kromě toho, jak již Soudní dvůr judikoval, článek 4 tohoto nařízení určuje mezinárodní příslušnost soudů členských států v řízeních o opatřeních vztahujících se na dědictví jako celek (rozsudek ze dne 21. června 2018, Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, bod 44). Naproti tomu ustanovení kapitoly II nařízení č. 650/2012 týkající se pravidel pro určení příslušnosti se nevztahují na nesoudní orgány.

68 Je tedy třeba podotknout, že pokud by předkládající soud dovodil, že litevští notáři nemohou být považováni za „soudy“ ve smyslu čl. 3 odst. 2 nařízení č. 650/2012, nepodléhali by tito notáři pravidlům pro určení příslušnosti stanoveným v nařízení č. 650/2012 ani nemuseli by určovat, které soudy by byly případně příslušné k rozhodování, na základě ustanovení kapitoly II tohoto nařízení.

69 Kromě toho není zásada celistvosti dědictví absolutní, jak v podstatě uvedl generální advokát v bodě 79 svého stanoviska. Nařízení č. 650/2012 se vztahuje na situaci, kdy orgány několika členských států zasahují v rámci téhož dědění. Z článku 13 tohoto nařízení vyplývá, že toto nařízení připouští, že mají-li dědici nebo odkazovníci obvyklý pobyt v jiném členském státě, než ve kterém je nebo bude rozhodnuto o dědictví, mohou orgány členského státu místa jejich obvyklého pobytu přijmout prohlášení týkající se dědictví. To je v souladu s cílem uvedeného nařízení, kterým je usnadnění situace dědiců a odkazovníků, jak vyplývá z bodu 32 odůvodnění téhož nařízení.

70 Tento výklad není popřen článkem 64 nařízení č. 650/2012, týkajícím se vydávání evropského dědického osvědčení, jehož cílem je upřesnit, že pravidla pro určení příslušnosti obsažená v článcích 4, 7, 10 a 11 tohoto nařízení se vztahují nejen na soudy ve smyslu čl. 3 odst. 2 uvedeného nařízení, ale i na jiné orgány, které mají podle vnitrostátního práva pravomoc zabývat se dědickými věcmi. Evropské dědické osvědčení, které bylo zavedeno nařízením č. 650/2012, má autonomní právní režim zavedený ustanoveními kapitoly VI tohoto nařízení (rozsudek ze dne 21. června 2018, Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, bod 46).

71 Předkládající soud se dále ve druhé části čtvrté otázky táže na kvalifikaci vnitrostátního dědického osvědčení jako „veřejné listiny“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. i) nařízení č. 650/2012, jakož i na jeho účinky.

72 Článek 3 odst. 1 písm. i) nařízení č. 650/2012 definuje „veřejnou listinu“ jako dokument v dědické věci, který byl formálně vyhotoven nebo registrován jako veřejná listina v některém členském státě a jehož pravost se vztahuje na podpis i na obsah veřejné listiny a byla ověřena orgánem veřejné moci či jiným orgánem zmocněným pro tento účel členským státem původu.

73 Z bodu 62 odůvodnění tohoto nařízení navíc vyplývá, že pojem „pravost“ by měl být vykládán autonomně a měl by zahrnovat celou řadu prvků, jako jsou zejména původnost listiny, splnění formálních náležitostí, pravomoc orgánu, jenž listinu vyhotovil, a postup, jímž je vyhotovena. Pojem „pravost“ by měl zároveň zahrnovat faktické prvky zapsané do veřejné listiny příslušným orgánem, jako například skutečnost, že uvedené strany se před tento orgán dostavily v uvedený den a učinily uvedená prohlášení.

74 Je na předkládajícím soudu, aby ověřil, zda jsou všechny tyto prvky přítomny. Přestože je tento soud v rámci řízení o předběžné otázce jediný příslušný k posouzení skutkového stavu dotčeného v původním řízení a k výkladu vnitrostátních právních předpisů, má Soudní dvůr, který má vnitrostátnímu soudu poskytnout užitečné odpovědi, nicméně pravomoc poskytnout vodítka, jež se opírají o spis, který má k dispozici.

75 Jak uvedl generální advokát v bodě 87 svého stanoviska, v projednávané věci je dědické osvědčení veřejnou listinou podle vnitrostátního práva a jak vyplývá z článku 26 notářského řádu, jsou notáři oprávněni vydávat osvědčení týkající se dědictví, která obsahují skutečnosti, jež jsou považovány za prokázané.

76 S výhradou ověření, která musí provést předkládající soud, se tudíž jeví, že takové vnitrostátní dědické osvědčení, jako je osvědčení dotčené ve věci v původním řízení, splňuje podmínky stanovené v čl. 3 odst. 1 písm. i) nařízení č. 650/2012.

77 Pro případ, že by předkládající soud dovodil, že toto osvědčení je veřejnou listinou ve smyslu uvedeného ustanovení, je třeba ohledně jeho účinků zaprvé uvést, že z čl. 59 odst. 1 prvního pododstavce nařízení č. 650/2012 vyplývá, že veřejná listina vyhotovená v jednom členském státě má v jiném členském státě stejné důkazní účinky, popřípadě účinky co nejvíce srovnatelné. V tomto ohledu je v bodě 61 odůvodnění tohoto nařízení upřesněno, že při určování důkazních nebo co nejvíce srovnatelných účinků konkrétní veřejné listiny v jiném členském státě by měl být učiněn odkaz na povahu a rozsah důkazních účinků dané veřejné listiny v členském státě původu. Bude proto záležet na právu členského státu původu, jaké důkazní účinky by konkrétní veřejná listina měla mít v jiném členském státě.

78 Kromě toho lze podle čl. 59 odst. 1 druhého pododstavce nařízení č. 650/2012 pro použití veřejné listiny v jiném členském státě požádat orgán, který listinu vyhotovil v členském státě původu, aby vyplnil formulář odpovídající formuláři uvedenému v příloze 2 prováděcího nařízení Komise (EU) č. 1329/2014 ze dne 9. prosince 2014, kterým se stanoví formuláře uvedené v nařízení č. 650/2012 (Úř. věst. 2014, L 359, s. 30).

79 Zadruhé podle čl. 60 odst. 1 nařízení č. 650/2012 se veřejná listina, která je vykonatelná v členském státě původu, prohlásí za vykonatelnou v jiném členském státě v souladu s postupem stanoveným v článcích 45 až 58 uvedeného nařízení.

80 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na čtvrtou předběžnou otázku odpovědět tak, že články 4 a 59 nařízení č. 650/2012 musí být vykládány v tom smyslu, že notář některého členského státu, který není považován za „soud“ ve smyslu tohoto nařízení, může vydávat vnitrostátní dědická osvědčení, aniž by uplatnil obecná pravidla pro určení příslušnosti stanovená uvedeným nařízením. Pokud předkládající soud dovodí, že tato osvědčení splňují podmínky stanovené v čl. 3 odst. 1 písm. i) téhož nařízení, a mohou tedy být považována za „veřejné listiny“ ve smyslu tohoto ustanovení, vyvolávají tato osvědčení v ostatních členských státech účinky, které čl. 59 odst. 1 a čl. 60 odst. 1 nařízení č. 650/2012 přiznávají veřejným listinám.

K šesté otázce

81 Podstatou šesté otázky předkládajícího soudu je, zda musí být články 4, 5, 7 a 22 nařízení č. 650/2012 vykládány v tom smyslu, že vůle zůstavitele, jakož i dohoda mezi jeho oprávněnými dědici mohou vést k určení soudu příslušného v dědických věcech a k použití dědického práva členského státu jiných než těch, které by vyplývaly z použití kritérií stanovených tímto nařízením.

82 Pokud jde o určení soudu příslušného v dědických věcech, je třeba uvést, že článek 4 nařízení č. 650/2012 stanoví obecné pravidlo, podle kterého jsou k rozhodování o dědictví jako o celku příslušné soudy členského státu, na jehož území měl zůstavitel obvyklý pobyt v době smrti, zatímco čl. 5 odst. 1 tohoto nařízení obsahuje ustanovení, která se od tohoto obecného pravidla odchylují, a připouští, že strany dědického řízení mají možnost se dohodnout, že příslušné jsou soudy jiného členského státu, než je ten, který by vyplýval z uplatnění kritérií stanovených tímto nařízením.

83 Podle čl. 5 odst. 1 nařízení č. 650/2012 se mohou strany řízení dohodnout, že soudy členského státu, jehož právo si zůstavitel dle článku 22 tohoto nařízení zvolil, aby se jím řídilo jeho dědictví, jsou výlučně příslušné k rozhodování o kterékoli otázce související s dědictvím.

84 Článek 5 odst. 2 a článek 7 nařízení č. 650/2012 upřesňují formální podmínky, které musí být splněny, aby byla dohoda o volbě soudu platná. Zejména z čl. 5 odst. 2 a čl. 7 písm. b) tohoto nařízení vyplývá, že tato dohoda musí být sjednána písemně s uvedením data a podpisu stran řízení nebo že tyto strany výslovně uznaly příslušnost soudu, u něhož bylo zahájeno řízení, jak je stanoveno v čl. 7 písm. c) uvedeného nařízení.

85 I když v projednávané věci ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, nevyplývá, že by strany dědického řízení uzavřely dohodu v souladu s výše uvedenými podmínkami za účelem přiznání výlučné příslušnosti litevským soudům, předkládající soud uvádí, že pozůstalý manžel zůstavitelky, který je německým státním příslušníkem a žil s dotyčnou v Německu v době její smrti, prohlásil, že takovouto příslušnost uznává.

86 Jak uvedl generální advokát v bodě 121 svého stanoviska, předkládajícímu soudu přísluší určit, zda takové prohlášení má v původním řízení účinek zakládající příslušnost ve smyslu čl. 7 písm. c) nařízení č. 650/2012.

87 Ostatně je třeba připomenout, že jak vyplývá z bodu 29 odůvodnění nařízení č. 650/2012, toto nařízení nesmí být vykládáno tak, že stranám brání ve smírném vypořádání dědictví mimo soud v členském státě, který si zvolí, pokud to právo tohoto členského státu umožňuje, a to i v případě, že právo rozhodné pro dědění není právem posledně uvedeného členského státu.

88 Pokud jde o otázku, zda vůle zůstavitele, jakož i dohoda mezi jeho oprávněnými dědici mohou vést k použití dědického práva jiného členského státu, než je stát, který by vyplýval z použití kritérií stanovených nařízením č. 650/2012, je třeba předeslat na základě čl. 22 odst. 1 prvního pododstavce tohoto nařízení, nadepsaného „Volba práva“, že si osoba může zvolit za právo, jímž se řídí její dědictví jako celek, právo státu, jehož je státním příslušníkem v době uskutečnění této volby nebo v době smrti. Kromě toho článek 22 v odstavci 2 upřesňuje, že uvedená volba musí být učiněna výslovně v prohlášení ve formě pořízení pro případ smrti nebo musí vyplývat z ustanovení takového pořízení.

89 Jak uvedla Komise ve svém písemném vyjádření, je čl. 22 odst. 2 nařízení č. 650/2012 třeba vykládat ve světle bodu 39 odůvodnění tohoto nařízení, podle kterého může volba práva vyplývat ze znění pořízení pro případ smrti, zejména pokud zůstavitel odkázal na konkrétní ustanovení práva státu, jehož byl státním příslušníkem.

90 Vzhledem k tomu, že litevské právo je v projednávané věci právem členského státu, jehož státní příslušnicí byla zůstavitelka v době smrti, mohlo být toto právo platně zvoleno na základě čl. 22 odst. 1 nařízení č. 650/2012. V tomto ohledu je na předkládajícím soudu, aby ověřil, zda taková volba vyplývá ze znění závěti dotčené v původním řízení, v souladu s čl. 22 odst. 2 tohoto nařízení.

91 Ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, mimoto vyplývá, že uvedená závěť byla sepsána v Litvě dne 4. července 2013 před vstupem nařízení č. 650/2012 v platnost a že k úmrtí dotyčné osoby došlo po 17. srpnu 2015, tedy po datu nabytí účinnosti pravidel stanovených tímto nařízením. V souladu s odstavcem 1 tohoto článku tak mohou být relevantní také přechodná ustanovení uvedená v článku 83 nařízení č. 650/2012.

92 Článek 83 odst. 2 uvedeného nařízení se týká případů, kdy si zůstavitel před 17. srpnem 2015 zvolil právo rozhodné pro své dědictví. Jak uvedl generální advokát v bodě 102 svého stanoviska, toto ustanovení má za cíl zachovat vůli zůstavitele, a aby tato volba byla platná, musí splňovat podmínky stanovené v uvedeném ustanovení. Naproti tomu odstavec 4 článku 83 upravuje případy, kdy pořízení pro případ smrti takovou volbu neobsahuje.

93 Konkrétně podle uvedeného odstavce 4 platí, že bylo-li pořízení pro případ smrti učiněno před 17. srpnem 2015 a je-li v souladu s právem státu, které by zůstavitel mohl zvolit v souladu s tímto nařízením, pak se toto právo považuje za zvolené rozhodné právo pro dědění.

94 Toto ustanovení se použije v projednávané věci, jelikož závěť dotčená ve věci v původním řízení byla sepsána před 17. srpnem 2015 a litevské právo mohlo být zvoleno v souladu s čl. 22 odst. 1 prvním pododstavcem nařízení č. 650/2012, neboť zůstavitelka měla v době, kdy byla tato závěť sepsána, litevskou státní příslušnost. Má se tudíž za to, že toto právo, podle kterého byla uvedená závěť sepsána, bylo zvoleno jako rozhodné právo pro dědění dotčené ve věci v původním řízení.

95 V tomto ohledu je třeba konečně připomenout, že jak vyplývá z bodu 27 odůvodnění tohoto nařízení, jsou pravidla tohoto nařízení navržena tak, aby zajistila, aby orgán projednávající dědictví ve většině případů používal své vlastní právo.

96 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na šestou otázku odpovědět tak, že články 4, 5, 7 a 22 a čl. 83 odst. 2 a 4 nařízení č. 650/2012 musí být vykládány v tom smyslu, že vůle zůstavitele, jakož i dohoda mezi jeho oprávněnými dědici mohou vést k určení soudu příslušného v dědických věcech a k použití dědického práva členského státu jiných než těch, které by vyplývaly z použití kritérií stanovených tímto nařízením.

K nákladům řízení

97 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

1) **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení musí být vykládáno v tom smyslu, že pod pojem „dědění s přeshraničními dopady“ spadá situace, kdy zůstavitel, který je státním příslušníkem jednoho členského státu, měl ke dni své smrti pobyt v jiném členském státě, ale nepřerušil své vazby k prvnímu z těchto členských států, v němž se nachází majetek tvořící jeho dědictví, zatímco jeho oprávnění dědici mají pobyt v těchto dvou členských státech. Poslední místo obvyklého pobytu zůstavitele ve smyslu tohoto nařízení musí orgán, který vede řízení o dědictví, stanovit v jediném z uvedených členských států.**

2) **Článek 3 odst. 2 nařízení č. 650/2012 musí být vykládán v tom smyslu, že s výhradou ověření předkládajícím soudem nevykonávají litevští notáři při vydávání vnitrostátních dědických osvědčení soudní funkce. Předkládajícímu soudu nicméně přísluší určit, zda tito notáři jednají na základě zmocnění soudním orgánem nebo pod dohledem soudního orgánu, a tudíž mohou být považováni za „soudy“ ve smyslu uvedeného ustanovení.**

3) **Článek 3 odst. 1 písm. g) nařízení č. 650/2012 musí být vykládán v tom smyslu, že v případě, že by předkládající soud dovodil, že litevští notáři mohou být považováni za „soudy“ ve smyslu tohoto nařízení, může být dědické osvědčení, které tito notáři vydávají, považováno za „rozhodnutí“ ve smyslu tohoto ustanovení, takže za účelem jeho vydání mohou tito notáři uplatnit pravidla pro určení příslušnosti stanovená v kapitole II uvedeného nařízení.**

4) **Články 4 a 59 nařízení č. 650/2012 musí být vykládány v tom smyslu, že notář některého členského státu, který není považován za „soud“ ve smyslu tohoto nařízení, může vydávat vnitrostátní dědická osvědčení, aniž by uplatnil obecná pravidla pro určení příslušnosti stanovená uvedeným nařízením. Pokud předkládající soud dovodí, že tato osvědčení splňují podmínky stanovené v čl. 3 odst. 1 písm. i) téhož nařízení, a mohou tedy být považována za „veřejné listiny“ ve smyslu tohoto ustanovení, vyvolávají tato osvědčení v ostatních členských státech účinky, které čl. 59 odst. 1 a čl. 60 odst. 1 nařízení č. 650/2012 přiznávají veřejným listinám.**

5) **Články 4, 5, 7 a 22 a čl. 83 odst. 2 a 4 nařízení č. 650/2012 musí být vykládány v tom smyslu, že vůle zůstavitele, jakož i dohoda mezi jeho oprávněnými dědici mohou vést k určení soudu příslušného v dědických věcech a k použití dědického práva členského státu jiných než těch, které by vyplývaly z použití kritérií stanovených tímto nařízením.**

Podpisy.